

DIRECȚII, OBIECTIVE ȘI SARCINI ALE CERCETĂRII SOCIOLOGICE ROMÂNEȘTI ÎN LUMINA DOCUMENTELOR PROGRAMATICE ALE PARTIDULUI

Dr. Ștefan Costea

Parte integrantă a științei și culturii sociale radicale din țara noastră, sociologia contemporană s-a dezvoltat în strânsă conexiune cu procesele politice, economice, sociale și spirituale, antrenate de transformarea radicală a societății românești în procesul revoluției și construcției socialiste, participind, alături de celelalte științe sociale, de pe pozițiile concepției materialist-dialectice și istorice despre lume și viață a partidului nostru, la descifrarea și înțelegerea legitătilor construcției socialiste, a esenței și mecanismului fenomenelor, proceselor și tendințelor dezvoltării noii noastre societăți.

Continuatoarea unor bogate tradiții progresiste, democratice și revoluționare de gîndire, sociologia românească contemporană a ridicat pe o treaptă superioară aceste tradiții, dobândind noi valențe, generate de particularitățile epocii și societății în care se dezvoltă.

Apărută în epoci de transformări sociale radicale, sociologia românească a debutat, de la început, ca o disciplină și atitudine social-politică, vizând lichidarea relațiilor sociale feudale și trecerea la orinduirea burghezo-democratică, militind pentru formarea statului național, modern, unitar și pentru eliberarea națională de sub exploatarea străină.

Particularitățile istorico-sociale și naționale, în care a apărut și s-a dezvoltat, au conferit sociologiei românești în ceea ce a avut ea esențial un pronunțat caracter progresist, național, revoluționar, ca și tendința spre abordarea cu prioritate a problematicii schimbării sociale și nu a celei vizind menținerea ordinii sociale, cu corolarul său firesc, opoziția față de orientările sociologice statice, conservatoare.

Fiind în mod nemijlocit consacrată rezolvării problemelor sociale practice, sociologia românească s-a caracterizat, de asemenea, prin preminența cercetării concrete, de teren, a faptelor, fenomenelor și proceselor sociale, dezvoltind, în perioada interbelică, ca urmare a unei lungi tradiții de cercetare sociologică monografică, o școală românească de sociologie, cunoscută ca Școala sociologică de la București, care, chiar dacă din punct de vedere teoretic s-a situat pe pozițiile idealist-voluntariste ale concepției sociologice a lui Dimitrie Gusti, iar din punct de vedere politico-ideologic pe pozițiile reformiste burghezo-democratice, a adus importante contribuții metodologice și practice la dezvoltarea sociologiei românești.

Poate constitui, de asemenea, un motiv de satisfacție faptul că sociologia românească s-a situat constant pe pozițiile raționalității știin-

țifice, împotriva pericolului angajării unora din reprezentanții gîndirii sociale românești, care au apărut în perioada interbelică, pe fâgașul misericordismului și al ideologiei fasciste, acționind, prin reprezentanții săi notorii, pentru apărarea democrației și libertății de gîndire, pentru independența și suveranitatea națională.

Înfăptuirea revoluției de eliberare națională și socială „care a deschis o epocă nouă în istoria patriei — epoca împlinirii idealurilor de dreptate și libertate pentru care au luptat și s-au jertfit numeroase generații de înaintași, a afirmării depline a dreptului sacru al poporului român de a fi liber și suveran în țara sa, stăpîn deplin pe bogățiile naționale, făuritor conștient al propriului său destin socialist și comunist”¹ a marcat un moment hotărîtor în dezvoltarea țării noastre pe un drum nou, deschizînd calea trecerii la realizarea unor profunde transformări politice, economice și sociale.

Desfășurarea cu succes a operei de edificare a noii orînduirii socialiste în România, bazată pe realizarea noului tip de proprietate — proprietatea socialistă — a determinat profunde transformări structurale ale societății, începînd cu făurirea sectorului socialist în industrie, organizarea pe baze socialiste a agriculturii, și continuînd cu trecerea la dezvoltarea planificată a economiei naționale, dirijarea conștientă a eforturilor materiale și umane în concordanță cu cerințele și obiectivele majore ale construcției socialiste.

În acest cadru, un ansamblu de noi procese sociale fundamentale a avansat în societatea românească, ca rezultat al politicii de industrializare socialistă și transformare socialistă a agriculturii, de reorganizare administrativ-teritorială a țării, de perfectionare a planificării, organizării și conducerii economiei și a întregii vieți sociale, de dezvoltare și adincire a democrației sociale, instituționalizarea conducerii colective, asigurarea cadrului instituțional al participării efective a oamenilor muncii la gospodărirea întreprinderilor și instituțiilor, la conducerea societății, de formare și dezvoltare a conștiinței sociale și formare a omului nou. Toate aceste procese au generat numeroase probleme sociale care au constituit și constituie obiective ale cercetării sociologice. De aceea, orientările, conținutul și realizările cercetării sociologice românești contemporane pot fi înțelese și apreciate numai în strinsă legătură cu aceste procese economice și sociale.

În analiza acestor procese sociale majore, sociologia românească a realizat importante achiziții teoretico-metodologice pe baza concepției revoluționare despre lume și viață a partidului nostru, materialismul dialectic și istoric, teoria socialismului științific.

În acest cadru de preocupări, cîteva elemente și trăsături par a fi definitorii pentru dezvoltarea sociologiei românești contemporane :

— Sociologia românească contemporană este fundamentată teoretic pe concepția materialismului dialectic și istoric, pe gîndirea teoretică, ideologică și politică a Partidului Comunist Român. Fiind o disciplină angajată politic, ea militează de pe pozițiile revoluționare ale clasei muncitoare, care oferă perspectiva analizei științifice a realității noastre sociale, pentru înfăptuirea marilor obiective și idealuri ale construirii noii orînduirii sociale în patria noastră.

¹ Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Edit. politică, 1979, p., 6.

— Știință a realității sociale românești, sociologia dezvoltată în ultimele decenii în țara noastră este orientată în mod direct de programele de dezvoltare economică și socială, în primul rînd de Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, de documentele Congreselor XI și XII ale partidului, contribuind, alături de celelalte științe sociale, la cunoașterea și dezifarea principalelor tendințe și procese sociale ale societății noastre, la analiza și rezolvarea științifică a problemelor practice ale construcției socialiste în țara noastră.

— Pornind de la faptul că fenomenele sociale sunt intercondiționate și de la complexitatea proceselor sociale, sociologia românească abordează problematica socială în perspectivă interdisciplinară, continuând astfel și o importantă tradiție a cercetării sociologice din țara noastră și sporind șansele de aplicabilitate practică a rezultatelor pe care le obține. O caracteristică importantă, în acest sens, a cercetării sociologice o constituie și integrarea în echipele de cercetare a unor cadre cu răspunderi administrative și de conducere, din unitățile beneficiare ale cercetării sociologice.

— Datorită faptului că majoritatea cercetărilor sociologice întreprinse în România în perioada 1965—1979 vizează analiza proceselor sociale ale industrializării, urbanizării și realizării unei agriculturi moderne intensive, de înaltă productivitate, care va folosi cele mai noi cuceriri ale științei, procese sociale care angajează întinse zone teritoriale ale țării, o trăsătură principală a sociologiei noastre este dată tocmai de caracterul zonal al cercetărilor realizate, fapt ilustrat convingător de eforturile de fundamentare a conceptului de zonă sociologică în perioada 1966—1973, în perspectiva căruia a fost studiat procesul de urbanizare în România, analizîndu-se trei zone de urbanizare, reprezentînd trei nivele ale procesului — incipient, mijlociu și dezvoltat — în zone mari, ca Vaslui, Olt sau Brașov.

— Cercetarea zonală se impune ca un tip de cercetare sociologică care obligă la o permanentă confruntare a ideilor teoretice cu realitatea practică, pe de o parte, și integrarea datelor concrete obținute prin cercetările empirice, în ansamblul datelor teoretice generale referitoare la problema cercetată la nivelul zonei sau al întregii societăți, pe de altă parte. Pe această cale se creează premisele depășirii atât a empirismului în cercetarea sociologică, cât și a speculativismului abstract, legătura dialectică abstract-concret, teoretic-empiric fiind realizată, desigur, în proporții și modalități diferite în cazul fiecărei cercetări în parte, în profil teritorial sau la nivel macrosocial în țara noastră.

— Cercetarea interdisciplinară, zonală și macrosocială promovată în sociologia românească între anii 1965—1980 este angajată, așa cum am mai arătat, în opera intregului nostru popor pentru construirea socialismului și comunismului în România și, ca atare, ea se manifestă deci ca o sociologie a schimbărilor și transformărilor revoluționare care se produc în societatea noastră, analizînd aceste schimbări sociale ca produse ale acțiunii revoluționare a maselor de oameni ai muncii, sub conducerea Partidului Comunist Român. De aceea, o caracteristică importantă a cercetării sociologice din țara noastră este tocmai caracterul ei politic, angajarea ideologică, militantă.

Documentele programatice adoptate de Congresul al XII-lea al partidului, *Directivele Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român cu privire la dezvoltarea economico-socială a României în cincinalul 1981—1985 și orientările de perspectivă pînă în 1990, Programul-Directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducere a progresului tehnic în perioada 1981—1990 și direcțiile principale pînă în anul 2000* deschid un larg cîmp de manifestare și de acțiune pentru cercetarea științifică din toate domeniile, inclusiv cea din domeniul științelor sociale și umane. Chamate să aprofundeze studierea problemelor noi pe care le ridică înaintarea țării noastre pe calea edificării societății socialiste multilateral dezvoltate și a comunismului, pornind de la analiza transformărilor care au loc în domeniul forțelor de producție, al relațiilor de producție și al noilor descoperiri științifice, aceste științe trebuie să prevadă și să conceapă noi direcții de dezvoltare a societății în etapele următoare, să contribuie la cunoașterea și folosirea conștientă a legităților obiective, la îndeplinirea sarcinilor practice ale edificării noii orînduirii sociale, la progresul gîndirii sociale contemporane.

Înfăptuirea acestor generoase, dar complexe obiective și direcții de dezvoltare a cercetării științifice implică, în domeniul sociologiei, ca și al celoralte științe sociale și politice, extinderea ariei tematice și multiplicarea domeniilor de investigație. În ansamblul lor, acestea se grupează în cîteva mari categorii, între care, pe prim plan, se situează sporirea contribuției cercetării sociologice la generalizarea teoretică a experienței construcției socialiste, respectiv la reconstrucția teoretică a modelului și a căilor dezvoltării economico-sociale a țării noastre în anii care au trecut de la revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă. În această privință, ceea ce se impune și se așteaptă este reliefarea a tot ceea ce a constituit aplicarea creatoare a principiilor și legilor general valabile ale revoluției și construcției noii orînduirii sociale la particularitățile istorice, naționale și la condițiile economico-sociale specifice societății românești, spiritul novator, originalitatea, creativitatea dovedită în această inedită și complexă operă de construcție socială, a semnificației istorice, naționale și internaționale a acestei experiențe. Acestei direcții majore de investigație vor trebui să ii fie subsumate un număr de proiecte de cercetare consacrate studierii contribuției partidului nostru, a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu la fundamentarea teoretică a dezvoltării sociale, la îmbogățirea teoriei socialismului științific, la rezolvarea problemelor economico-sociale ale societății noastre socialiste, în conexiune cu aprofundarea problemelor de bază ale dezvoltării sociale contemporane, a perspectivelor și prognozei acesteia, în condițiile revoluției științifice și tehnice.

Pe același plan se situează necesitatea extinderii și intensificării investigării sociologice a marilor procese caracteristice societății noastre în etapa actuală, și în primul rînd a dinamicii structurii sociale a României în etapa actuală, a evoluției diferitelor clase și categorii sociale, aprofundarea căilor omogenizării sociale crescîndă a societății noastre socialiste. De actualitate se dovedește a fi analiza implicațiilor acestor procese asupra organizării și conducerii vieții sociale, a politicii sociale a statului.

În această sferă de preocupări se includ asemenea probleme, cum sint:

- structura și dinamica clasei muncitoare sub influența revoluției științifice și tehnice; procesul de apropiere dintre clasa muncitoare și intelectualitatea tehnică;
- dinamica structurii sociale în mediul rural;
- creșterea ponderii și rolului intelectualității în activitatea economico-socială și culturală în procesul înaintării spre comunism;
- evoluția celorlalte categorii sociale în societatea socialistă multilateral dezvoltată;
- întărirea unității și coeziunii întregului popor, omogenizarea crescindă a societății noastre socialiste.

Perfectionarea relațiilor sociale, generalizarea principiilor și normelor etice și echității în întreaga viață socială, perfectionarea relațiilor de muncă și a relațiilor interumane, întărirea responsabilității individuale și sociale și înlăturarea disfuncțiilor sociale constituie o altă componentă a vieții noastre sociale ce se cere a fi investigată sistematic și aprofundată.

Un loc aparte în această sferă de preocupări îl au și vor trebui să îl aibă și în viitor studiile consacrate analizei stadiului actual și perspectivele evoluției mediilor și a comunităților urbane și rurale în societatea socialistă multilateral dezvoltată, sociologii, alături de ceilalți cercetători din științele sociale, politice și umane, fiind chemați ca, pe baza unei evaluări realiste și multilaterale a nivelului actual de dezvoltare urbană și modernizare a mediului rural, să formuleze răspunsuri clare, temeinic fundamentate la asemenea mari întrebări, de acută actualitate, nu numai economică, tehnică sau materială, ci și, mai ales, socială și psihologică: care sunt particularitățile, pe ce coordinate și încotro este posibil, rațional și dezirabil să se înscrie procesul de urbanizare în România, ca și cel de modernizare a mediului rural, în aşa fel încit toate invățăminte desprinse din experiența proprie și a altora să fie valorificate cu maximum de eficacitate, concomitent cu evitarea implicațiilor și consecințelor negative ale acestor procese și cu potențarea valențelor pozitive pe care atât urbanul cât și ruralul le conțin, în condițiile orînduirii noastre socialiste. Evident, aceste studii se cer a fi conduse și realizate în strinsă legătură cu evoluția demografică a țării, astfel încit cunoașterea științifică a modificărilor din compozиția, structura și modul de viață al comunităților urbane și rurale, ca și a tendințelor de evoluție a acestora să contribuie mai eficient la pregătirea și fundamentarea măsurilor de dezvoltare viitoare, a politicii sociale a statului nostru.

Cercetarea sociologică nu poate să nu își consacre o parte însemnată a potențialului de care dispune, în invățămînt, cercetare și în practica social-politică, pentru a-și aduce contribuția sa specifică la soluționarea complexelor probleme teoretice și practice pe care le ridică în prezent analiza multilaterală a nivelului de dezvoltare economică și socială a țării noastre, în momentul în care ea intră într-o etapă superioară de dezvoltare, caracterizată prin prevalența transformărilor calitative și ale eficienței în toate domeniile și sferele vieții economico-sociale. Sub acest raport, revine în mare măsură reprezentanților sociologiei sarcina de a analiza asemenea probleme cum sint:

- raportul dintre dezvoltarea intensivă și dezvoltarea extensivă în prezent și în perspectivă;

— implicațiile sociale ale realizării echilibrului optim între ramurile componente ale sistemului economie, și în primul rînd între industrie și agricultură în procesul dezvoltării intensive, dinamice a economiei naționale;

— aprofundarea teoretică a conceptului de „revoluție agrară” prezent în sfera de preocupări și în acțiunile practice întreprinse pentru dezvoltarea intensivă și modernizarea agriculturii, pentru creșterea productivității muncii sociale în agricultură, ca și în celelalte ramuri ale economiei;

— locul, rolul și problematica socială a sectorului terțiar în societatea socialistă multilateral dezvoltată;

— dimensiunile sociale ale adâncirii democrației socialiste, participării și autoconducerii muncitorești;

— problemele specifice ale evoluției populației în procesul edificării societății sociale multilateral dezvoltate;

— migrația rural-urbană, cu intreaga problematică de adaptare urbană și de asimilare, de către noi veniți, a modului citadin de viață.

Studierea schimbărilor intervenite în viața comunităților sociale, fie urbane, fie rurale, nu poate și nici nu trebuie să fie realizată separat și independent de cele ce au loc la nivelul a ceea ce ne-am obișnuit a denumi „celula de bază” a societății, adică a familiei, în nou context economic, social-politic și cultural. Investigațiile și analizele parcelare efectuate pînă acum la nivelul acestui palier al societății, ca și cerințele noi, generate de programele dezvoltării viitoare, reclamă inițierea și finalizarea unor noi investigații cu un înalt grad de reprezentativitate și credibilitate, în măsură să ofere, pe de o parte, o imagine conturată a ceea ce s-a petrecut pînă acum în structura și viața familială în țara noastră, a situației în care se află în prezent familia urbană și cea rurală în societatea noastră, iar pe de altă parte, să furnizeze date, analize, studii, sugestii și proiecte de soluții posibile pentru fundamentarea sistemului de măsuri ce va fi adoptat în vederea consolidării familiei sociale și asigurării tuturor condițiilor materiale și spirituale necesare îndeplinirii la nivel calitativ superior a tuturor funcțiilor și rolurilor pe care familia le are de îndeplinit în sistemul social socialist. Ideal ar fi dacă, treptat, ne-am putea apropiă de dezideratul elaborării unui model sau a unor modele ale familiei spre realizarea cărora să se concentreze în mod ordonat și sistematic eforturile pe care societatea le face în această sferă a vieții sociale.

În strînsă corelație cu toate temele enunțate mai sus, se impune să fie avută în vedere și tematica variată privind ridicarea nivelului de trai material și spiritual, sporirea gradului de civilizație a vieții întregii noastre societăți, în ultimă instanță, condiția umană și calitatea vieții individuale și colective în societatea socialistă, indicatorul ultim, dar suprem, de punere în evidență, nu numai teoretică, a avantajelor și superiorității noii orînduirii sociale în raport cu cele care au precedat-o.

O direcție și un domeniu de investigație științifică l-a constituit și pînă acum, și va trebui să îl constituie în mai mare măsură în viitor, menținerea contactului larg al cercetării sociologice românești cu gîndirea sociologică și politică internațională, participarea mai activă la dialogul și la confruntările de idei din sociologia contemporană, prin extinderea

și intensificarea cercetării critice, aprofundate, obiective și argumentate, de pe pozițiile concepției materialist-istorice despre societate, a unora din cele mai actuale și mai acreditate doctrine și curente sociologice privind modelele teoretice și căile dezvoltării economico-sociale și culturale, omului și problematica umană în epoca contemporană și alte asemenea laturi ale sistemelor sociale și politice care se situează, în prezent, în centrul preocupărilor gîndirii și reflexiei sociologice.

În sfîrșit, dar nu în ultimă instanță ca importanță, cercetării sociologice contemporane îi este solicitată o parte însemnată de contribuție și la punerea în valoare a moștenirii gîndirii sociologice românești, ca parte integrantă a patrimoniului științific și cultural al poporului nostru. În această zonă de investigație, cîteva direcții de acțiune sunt dezirabile. Înainte de orice, desfășurarea unor investigații menite să pună în evidență, cu toată rigoarea și obiectivitatea științifică, ceea ce reprezintă, în perspectivă istorică, achiziție autentică, valoare științifică din trecut și, pe această bază, să repună în circuitul științific și cultural, național și internațional, tradițiile gîndirii sociologice înaintate românești. În al doilea rînd, constituie o datorie pentru toți cercetătorii și specialistii din domeniul sociologiei să realizeze studii care să reliefze particularitățile procesului general de dezvoltare a gîndirii sociologice românești, ca reflectare a particularităților dezvoltării societății românești, în aşa fel încît, în perspectivă comparatistă, să fim în măsură să demonstrăm nivelul la care s-a situat gîndirea noastră sociologică în diferite etape istorice, avansurile pe care le-a avut, ca și rămînerile în urmă generate de sbuciumata noastră istorie națională. În strînsă legătură cu aceasta constituie o datorie nu numai științifică, politică sau ideologică, ci și, mai ales, patriotică, de a ne intensifica preocupările și de a realiza și cercetările care să ne permită să punem în adevărată lor lumină contribuțile gîndirii sociologice românești la progresul gîndirii sociologice și sociale-politice internaționale.

Obținerea unor rezultate notabile, concentrarea în jurul acestor obiective și inscrierea cercetării pe aceste direcții majore de investigație reclamă, concomitent, infăptuirea practică a unor principii care, de altfel, au fost situate la baza întregului Program-directivă de dezvoltare a cercetării științifice românești.

Este vorba, în primul rînd, de promovarea unei gîndiri mai îndrăznețe, după cum spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, „mai revoluționare”, pe baza căreia, în cazul nostru, cercetarea sociologică să își aducă o contribuție creatoare la dezvoltarea gîndirii sociale și a practicii socialismului, la transformarea conștientă și la progresul societății noastre socialiste, la dezvoltarea cunoașterii științifice universale,

— Este vorba, în al doilea rînd, despre necesitatea din ce în ce mai presantă, recunoscută astăzi pe plan mondial, de intensificare a cercetărilor teoretice, fundamentale și aplicative, menite, pe de o parte, să conducă la progresul cunoașterii științifice, iar pe de altă parte, să asigure formarea unei rezerve de soluții proprii pentru problemele complexe ale dezvoltării economico-sociale a țării în deceniile viitoare.

— Este vorba, în al treilea rînd, de accentuarea caracterului prospectiv al cercetării, factorii de decizie solicitând în mod expres ca cercetarea științifică să premeargă, să orienteze planurile de dezvoltare econo-

mico-socială a țării și să ofere baza de soluții tehnice și decizii, economice și sociale, pentru realizarea acestor planuri.

— În al patrulea rînd, este momentul să trecem cu toată hotărîrea, în contextul mai larg al unui efort comun de adevarare la particularitățile noastre și de modernizare a metodologiilor, metodelor și tehnicilor de investigație științifică, de la discursurile și adeziunile teoretice despre interdisciplinaritate la practicarea acesteia, în perspectiva înțelegerei interdisciplinarității nu ca un tărim al disputelor pentru preeminențe, ordonări, supraordonări sau subordonări, ori alăturări de discipline științifice diferite, ci ca fuziune a unor ramuri ale cunoașterii care pînă acum s-au dezvoltat separat, ca transfer de concepte, metode și tehnici de investigație între diferitele ramuri și domenii ale științelor sociale și umane.

În sfîrșit, se impune să se actioneze în continuare pentru înfăptuirea în viață a orientărilor și hotărîrilor privind integrarea cercetării cu învățămîntul și practica social-politică, valorificîndu-se astfel, în condiții noi, o tradiție care a avut o prezență de primă mină în sociologia românească.

Pentru ca frontul sociologic românesc să fie în măsură să răspundă satisfăcător necontenientei creșteri a cerințelor sociale și politice în materie de studiere științifică, aprofundată, a proceselor sociale, a tendințelor și legităților construcției noii orînduirii sociale socialiste, mai trebuie să se ia în considerare două categorii de opțiuni: una referitoare la tipurile și tipologia de investigații pe care le cultivăm și alta cu privire la funcțiile și rolurile pe care sociologia și sociologul au în vedere să le îndeplinească în sistemul social-socialist.

În primul caz, ne exprimăm părerea că este momentul a se opera o mai clară distincție și a se realiza o mai judicioasă proporție între cercetările sociologice diagnostice, evaluative, terapeutice și previzionale, în vederea trecerii mai decise și mai susținute de la cercetările preponderent descriptive la cercetări cu un mai pronunțat caracter explicativ, de la cercetări consacrate analizei de stări și situații la cercetarea proceselor, a dinamicii și tendințelor, deci la cercetări cu un mai accentuat caracter prospectiv, previzional, de la studii limitate, parcelare, la cercetări cu un grad cît mai înalt de reprezentativitate, în orizont local, zonal și macrosocial.

În cel de-al doilea caz, se impune să reflectăm cu toții cît de mult și pînă cînd este profitabil ca sociologul să se mențină în postura de anchetator, de colecționar și furnizor de date noi, de organizator al cumulativității datelor și informațiilor, respectiv de cercetător, în ce condiții el poate deveni sociologul consilier, eliberat de servituitoare cercetării empirice, îndeplinind cu bune rezultate rolul de intermediar între lumea științei și cea a acțiunii, prin traducerea rezultatelor disponibile ale cercetării în recomandări pentru acțiunea socială, precum și activistul social care să îmbine în mod armonios pe omul de știință și pe cel de acțiune în aceeași persoană.